

Egy felfedezett költőnk

Ungvárnémeti Tóth László versciklusa

Ungvárnémeti Tóth László életművére Weöres Sándor irányította a figyelmet, aki negyven esztendőn keresztül foglalkozott e különös sorsú fiatal poéta verseivel. Ungvárnémeti életműve az 1810-es években teljesedett ki, klasszikus stílusú és formájú szövegeit a kor irodalmi vezére, Kazinczy is előszeretettel olvasta. Az 1990-es évek közepéig Ungvárnémeti pályakezdését homály fedte, mígnem Csikós Zsuzsa és Fáy Zoltán a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban rátalált a „Niza vagy is másképpen a' senge szerelem dallokban” című kötetre, mely Csokonai hatása alatt született.

Ungvárnémeti Tóth László, a magyar felvilágosodás különös sorsú medikus-költője 1788. február 17-én Kistokajon született. Szülőhelyén kezdte meg alapfokú tanulmányait, majd Miskolcon, a helyi református felekezetű gimnáziumban folytatta iskoláit, ahol a felsőfokú-akadémiai szakba tartozó teológiai stúdiumokat is hallgatót, ugyanis kurzusait később ugyanebben a témakörben a protestáns iskoláztatás egyik fellegvárában, Sárospatakon a harmadik tógatusi osztályban folytatta. A Sárospataki református Főiskolán élénk irodalmi és tudományos élet folyt az 1800-as esztendők elején: a korszak nagyobb formátumú kérdéseire, a nyelvújításhoz, a szépirodalom legújabb kísérleteihez élénk érdeklődéssel fordult a tanulóifjúság és a professzori kar egyaránt. Ungvárnémeti a beiratkozási jegyzék szerint (*Protocollum togatum*) négy szemesztert (az 1808/1809-es és 1809/1810-es tanévek) töltött az országos hírvételek intézményében.

1810-ben az ifjú ismét iskolát váltott, elhagyta Patakot. Ungvárnémeti az eperjesi intézménybe történt átiratkozásával tulajdonképpen már későbbi orvostudományi tanulmányait készítette elő, ugyanis tudomást szerzett *Karlovszky Zsigmond* professzor oktatói tevékenységéről, akitől többek között a német nyelvet kívánta elsajátítani. Ungvárnémeti stúdiumait a beiratkozási jegyzék szerint 1811 októberében kezdte meg. (*Matriculae Universae*) Ugyanezekben az esztendőkből két további fontos esemény tűnik ki a szerzői életrajzból: egyrészt Karlovszky hatására elmélyült a görög nyelv tanulmányozásában, s e stúdiumai hatására eredeti, főleg *Pindaros* és *Anakreon* költészetétől ihletett görög nyelvű formájú darabokat készített. Másrészt pedig Eperjesen különösen mély benyomást tett rá a város orvosa, *Krieger Sámuel*, akinek személyes példája a gyógyító pálya iránti vágyát még inkább erősítette. Az Ungvárnémeti munkásságáról készült *Rákóczy*-monográfia (*Rákóczy*, 1892) és a szerző munkásságát feldolgozó lexikon-szócikkek általában az eperjesi évekhez kötik *Kazinczy Ferenc* és Tóth László ismeretségének létrejöttét. Mindez azonban filológiai adatok segítségével cáfolhatóan látszik: kapcsolatuknak kezdete bizonyosan 1814 késő teléhez-kora tavaszához köthető, továbbá a folyó év márciusában Tóth László meglepő módon ismét Patakon tartózkodott (*Kazinczy*, XI.), s onnan postázta leveleit Széphalomra. Rendkívül lényegesnek látszik *Kazinczy Ferenc* és Ungvárnémeti levelezésének egy évvel későbbi momentumára, melyben 1815. március 15-én az ifjú poéta barátságuk egy esztendő fennállását ünnepli. (*Kazinczy*, XI. 457.)

Ungvárnémeti Tóth László 1814-ben a fővárosba költözött, s 26 esztendősen iratkozott be a Pesti Universitas Orvosi Karára. A korabeli osztályozási táblázatok szerint

vizsgáit nyolc szemeszteren keresztül tartó tanulmányai során végig kiváló eredménnyel tette le. (Protecollum Classificationis', 1814–1818) A fiatal poéta az akkor már igazi központként számon tartott Pesten intenzíven bekapcsolódott az irodalmi életbe, s amennyire ideje engedte, társasági eseményekre is eljárt. Megismerkedett többek között Szemerével, Horvát Istvámmal, valamint Kölcsey Ferenc barátságával is dicsekedhetett. Fokozatos kanonizálódását jelzi, hogy a *Kultsár István* szerkesztette Hazai és Külföldi Tudósítások című lapnál Ungvárnémeti pesti tanulmányai ideje alatt segéd-szerkesztői feladatokat látott el. Egyébként maga Kultsár beszéli rá arra a református lelkészfiút, hogy katolizáljon, ugyanis tanulmányai folytatásához barátja szerint ezzel elnyerheti a római katolikus egyház támogatását. 1816 őszének végén-telének elején Ungvárnémeti eleget tesz szerkesztője kérésének, mikor is ősei vallását elhagyva a katolikus hitre tért át. Nem elhanyagolható biográfiai adat, hogy ugyanebben az esztendőben barátjával, Cseresnyés Sándorral Bécsbe telepedett. Végzős hallgatóként az ot-

Az Ungvárnémeti munkásságáról készült Rákóczy-monográfia és a szerző munkásságát feldolgozó lexikon-szócikkek általában az eperjesi évekhez kötik Kazinczy Ferenc és Tóth László ismeretségének létrejöttét. Mindez azonban filológiai adatok segítségével cáfolhatónak látszik: kapcsolatuknak kezdete bizonyosan 1814 késő teléhez-kora tavaszához köthető, továbbá a folyó év márciusában Tóth László meglepő módon ismét Patakon tartózkodott, s onnan postázta leveleit Széphalomra. Rendkívül lényegesnek látszik Kazinczy Ferenc és Ungvárnémeti levelezésének egy évvel későbbi momentuma, melyben 1815. március 15-én az ifjú poéta barátságuk egy esztendő fennállását ünnepli.

odusban a görög szövegeit még többek kezébe szánja (*Kazinczy*, XI. 259.), 1814 márciusában Szemere Pál, Cseresnyés Sámuel, Vay Abrahám és Professor Kézi Mózes neve is szerepel a lajstromban. Egy évvel később pedig Ungvárnémeti három görög nyelvű epigramma kíséretében e sorokat küldi Széphalomra: „Azt pedig, hogy Kölcsey Úrral látassam, el nem mulasztom, – hallom, hogy különösen jó görög.” (*Kazinczy*, XIII. 227.) A magyar nyelvű anyagok véleményeztetésekor kizárólag Kazinczy személyére gondol, ezzel is felismerve annak vezérszerepét és kánonformáló jogát. Szinte természetes, hogy Mestere is megfelelő bírálót keres, egyik leghűségesebb tanítványát, Kis Jánost kérve fel e megtisztelő feladatra: „Ohajtanám édes barátom, hogy Te ezen Verseket recenseálnád.” (*Kazinczy*, XIII. 375.) A széphalmi irodalomszervezőn keresztül a görög epigrammák ugyanazon darabja Rummy Károly Györgyhez és Kölcsey Ferenchez is heteken belül eljutnak, és Kazinczy utóbbi levelezőpartneréhez közvetíti első

tani Tudományegyetem Orvosi Karán, az 1818/19-es tanév első félévétől kezdve folytatja stúdiumait (*Archiv der Universität*, 1752–1821) A természettudós-poéta közvetlenül halála előtt, nevezetesen 1820. augusztus 18-án (*Rigorosumprotokolle Med.*, 1820) esett át a doktori védést megelőző, két egységből álló szigorlat első felén. Ungvárnémeti Tóth László 32 esztendőskorában, 1820. augusztus 31-én hunyt el: jeltelen sírban fekszik, halálának körülményei valójában máig tisztázatlanok. (*Kazinczy*, XVII. 236.)

Kazinczy és Ungvárnémeti kapcsolata

A poéta számára az 1810-es évektől haláláig a Kazinczy-kör jelenti a szűk körű nyilvánosságot: iratait kézzől kézre adják, köteteket olvassák és véleményezik. A történeti jelentésképződés kezdőpontja 1814 elejére tehető: ekkor tesz ugyanis Ungvárnémeti először javaslatot Mesterének arra vonatkozóan, hogy a levelezőtársak közt cirkuláló kéziratokat a beavatott költők közül kik bírálják el. Ebben a peri-

összefüggő értékelését a pataki ifjú költeményeiről. Valójában a megolvasott korpusz kapcsán hangoztatott kultikus és kritikai paradigmák a bevett Mester-tanítvány viszonyt mutatják. Széphaloms vezére a javítás szükséges voltának hangsúlyozása mellett – „szeretni fogom ha hamar ki nem jönnek, 's az ifju kilencz esztendeig gyalulgathat rajtok” – számos művet csudálatra méltó remekként közvetít. Az 1816-os kötet (*Versei*) átlapozása utáni élményét pedig így rögzíti egy Szemere Pálhoz szóló levélében: „Vályi Nagy Ferencz barátunk ... kiküldé nekem az Ungvár-Németi Tóth László Verseinek hozzám szóló nyalábját. Képzeli Uram melly éjjelem volt ezen öröm után, mert azokat eddig ismeri. Eggy hatalmas ifju férjfiival nevedekett felekezetünk.” (*Kazinczy*, XIII. 484.)

Nyilvánvaló, hogy Kazinczy az 1816-os magyar nyelvű könyv átolvasásakor a neoklasszikus stíluseszményt képviselő mintaszövegekkel találkozott. Kritikai kijelentései sem mutatnak túl a kör szokásos bíráló hangján és módszerén, Ungvárnémeti körül általános feddő paneleket sorakoztat fel: a verseket nem tartja elég tömörtnek, kiadásra csak erős csiszolással javasolja azokat, valamint Tóth Lászlót a provinciális kifejezések és szerkezetek elhagyására biztatja, egyúttal pedig a magyar és görög epigrammákat túl hosszúnak, középpont nélkülinek bélyegzi. Érdekes, hogy a recepciós folyamatban e bíráló elem később, már Ungvárnémeti Tóth halála után megismétlődik, mikor a pályakezdő *Bajza József* „Az epigramma teóriája” című értekezésében mesterként soványságokról beszél, azt állítva: a versekben a grammaticusi hajlam a poétainál jóval erősebb.

Az életmű és a szerzőről írt tanulmányok

A következő lépésben szükségesnek mutatkozik a torzóban maradt korpusz elemeire bontása. A legrégebbi ismeretes anyag a kéziratos „Niza vagy is másképpen a' senge szerelem dalokban” című gyűjtemény, amely a sárospataki iskolaévek termését tartalmazza és Csokonai „Lillá”-jának imitációjaként született. A primer Ungvárnémeti-szövegek közé tartoznak a magyar és a két évvel később publikált bilingvis kötetei (*Ungvárnémeti Tóth László*, 1816, *Ungvárnémeti Tóth László*, 1818); az előbbi könyvben található az életmű legismertebb darabja, a „Nárcisz”-dráma), a Tudományos Gyűjteményben megjelent elméleti dolgozatai és a Hasznos Mulatságokban közzétett irodalmi-esztétikai tárgyú tanulmányai, melyeket e folyóirat segédszerkesztőjeként, Kultsár István mellett működve közölt.

A Kazinczy-levelezés és a recepciós utalások alapján a jelentősebb elveszett Ungvárnémeti-művek címei meghatározhatónak látszanak: „A' Nősző Arisztip” címmel egy folyó beszédben írt, három felvonásos vígjátéka kallódott el, alkotott többek között egy nagyobb terjedelmű „Aesthetica”-t, melyet a korabeli német filozófus, *Eschenburg* ihletett. Az irodalomtörténet-írás és a tudománytörténet számára is súlyos veszteség, hogy megsemmisült doktori disszertációja („Anthropológia”), melyet szüntelen olvasással, latin és görög szerzők tanulmányozásával, önálló kutatásainak eredményeként készített el. Vélhetően további négy jelentősebb, elveszett szövege („A' lelki bolondokról”, „Természet Alkatása”, „Marhadög”, „Két poétai levél”) maradt kézírásban. Ungvárnémeti Tóth László ismeretlenségét jól tükrözi az a jelenség, hogy Rákóczy Géza 1892-ben írt könyvét követően 2001-ig nem készült a szerzőről szintetikus monográfia: az újraolvasást csupán néhány olyan rész kérdéssel foglalkozó elemzés próbálta elvégezni, amelyek két alapvető téma köré csoportosulnak: egyik részük a nyomtatásos kötetekben közölt episztolákat és az ahhoz kapcsolódó filozófiai teóriákat vizsgálta, a másik egységbe pedig a Nárcisz-interpretációk sorolhatóak. A 2001-es esztendő komoly áttörést hozott az Ungvárnémeti-kutatásokban, ugyanis *Tóth Sándor Attila* közzétette rendkívül alapos és kimunkált szerző-monográfiáját. (*Tóth Sándor Attila*, 2001)

Weöres Sándor, Ungvárnémeti felfedezője

Ungvárnémeti Tóth László elfeledett életművére Weöres Sándor értékelő felfedezése irányította a figyelmet. A 20. századi szerző pályáját végigkísérte az Ungvárnémeti-jelenség: több mint negyven éven keresztül foglalkozott a magyar líra e korán elhunyt alakjának korpuszával. Kanonizációs újraolvasásának első lépcsője a Diáriumban 1943-ban publikált esszé (*Weöres Sándor*, 1943), melynek tárgya e „legmerészebb, legmodernebb költő” életműve *Rilke*- és *Valéry*-típusú villanásaival, félig-konkretizálódó gondolataival, erős szerkezeti elemeivel, a költői kép párhuzamokban és ellentétekben tárgyiasuló megoldásaival, a „poésie pure” korszaka felé mutató irányultságával. Egy évvel később írta „Ungvárnémeti Tóth László emlékére” című költeményét, valamint az 1964-ben megjelent „Tűzkút”-kötete mottójául a „Nárcisz”-dráma nemiségét változtató vak jóságának, Teiresziásznak szavait kölcsönözte. Ugyanezen évtized végén *Bata Imrétől* ajándékba kapta a magyar és görög nyelvű köteteket, később pedig feleségével, *Károlyi Amyval* azzal a céllal utaztak Miskolcra és a város környékére (feltételezhetően Kistokajba – a szerző születési helyére –, valamint Kisgyőrbe – ahonnan apai ágról az ősei származtak – is eljutottak), hogy adatokat gyűjtsenek a felvilágosodáskori szerzőről. Nem sokkal később, nevezetesen 1972-ben jelent meg Weöres „Psyché: Egy hajdani költő versei” című kötete, melyben egyrészt kitalált egy soha nem létező felvilágosodáskori poetrinát, Lónyay Erzsébetet, aki Psyché álnéven írta verseit, s az életregény alapján e fikcionalizált alak volt Ungvárnémeti kedvесе, másrészt pedig a könyv végén Tóth László jelentősebb szövegeit részletesen újraközölte. Utóbb Weöres Sándor könyvtári gyűjtőmunkával felfedezte és egy kötetben összegyűjtötte a régi magyar irodalom rejtett értékeit: hagyományteremtő törekvéseinek eredménye a „Három veréb hat szemmel” című hiánypótló antológia, melyben Ungvárnémeti két versét és rövid életrajzát is közölte. Weöres önvallomásai jól mutatják, hogy hosszú időn keresztül tervezte e töredékben fellelhető életmű rendszerezett formájú kiadását.

A Niza-ciklus filológiája

A „Niza vagy is másképpen a’ senge szerelem dalokban” című kötetét Tóth László sárospataki diákévei alatt készítette és szerkesztette (1808–1810). A kolligátumnak a Sárospataki Kollégium utódintézményében nincs nyoma: a „Niza” a Tiszáninneri Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek (Sárospatak) kéziratári egységében nem szerepel. Ungvárnémeti monográfiája, *Rákóczy Géza* sem ismerte az anyagot, éppen ezért Tóth László pályáját részletesen csupán a Kazinczy-körbe való bejutástól kezdve értelmezte. Az életművet kutatók Ungvárnémetiről még csak nem is feltételezték, hogy munkásságának első periódusában rímes-ütemhangsúlyos formájú szerelmi költeményeket szerzett, bár mindezt az 1816-os „Versei”-kötet alapos elolvasása rávilágíthatott volna. A poéta ugyanis első nyomtatásos könyvének egyik glosszájában egy beszédes elszólást tett korábbi ciklusára vonatkozóan: „Vagyon pedig nekem azon Darabban még egy Dalom is, úgy tetszik ezen cím alatt: Átok Nizára...” (*Ungvárnémeti Tóth László*, 1816. 192.) A „Niza”-ciklus nem autográf, feltételezhetően másolatban megmaradt, eddig egyetlen ismeretes példányát *Csikós Zsuzsa* és *Fáy Zoltán* néhány éve találta meg a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár *Szűry*-gyűjteményének egyik kolligátumában. Kiváló dolgozataikban elsőként ők ismertették a kéziratot: kitértek az esetleges forrásokra, fejtegetéseket írtak a manuscriptum sorsáról, valamint vázolták a teljes kolligátum részeit is: „A Nizán kívül található még a kolligátumban Toldalék cím alatt két rövid elbeszélés, A megáldoztatott Gerlitze, valamint Egy jeles Szűznek a’ Halála. Ez utóbbihoz csatlakozik A’ Sírja felett című vers, majd újabb Elő Szó, és ismét három fejezet következik, melyekben azonban versek, valamint verses és prózai elbeszélések, leírások vegyesen vannak...”

Ez után áll Tóth László többé-kevésbé kidolgozatlanul maradt eposza, rímtelen mértékes sorokban írva... A kolligátum hátralevő részében vitatható szerzőségű magyar és latin nyelven írt versek találhatóak: Kézi Móses Professor úr néhány darab versei mellyek irattak általa 1808dik Esztendőben. Spatakon mint akkori Poéták Professora által.” (Csikos Zsuzsanna – Fáy Zoltán, 1996. 11–12.)

A Niza-ciklus elemzése

Mérlegelő olvasatok után állítható, hogy a Niza-kötet struktúrája a következő két pilléren áll: a kollégiumi versírási gyakorlatból eltanult technika olyan piktúrákat és szentenciákat teremt, amelyek a kötet legjobb verseit is jelentik egyben. Második vezérelvként a Lilla-kötet tudatos imitációja nevezhető meg, amely a kerekre formált szerelmi történet megjelenítésében, tematikai és formai elemekben tárgyiasul. Az első „elő Beszéd”, amely megelőzi a 45 versből álló ciklust, a szerelmi tematika értelmezésével a kötet fontos szervező eleme felé mutat. A korszak poétikai gyakorlata (Csokonai, *Berzsenyi*, Kazinczy, *Kisfaludy Sándor*) megkövetelte már a szerkesztettséget, valójában a magasabb szemantikum kifejezésének igénye a könyvek előtti előbeszéd. Ungvárnémeti mentegetőzik a korban szokatlan téma ábrázolása miatt, s a debreceni poétát hozza fel mentségül: „... a’ bokréta kötés mesterségét pedig meg láttam attól a’ nagy emlékezetű Kertésztl, Csokonaitól – .” (Ungvárnémeti, 1808–1810) A bevezetés a szerelmes élmények időszakaként a tavaszt nevezi meg, amelynek gyümölcsstelen virágai közül a bódító lilium hatására az ifjúkori szerelmek idéződnek fel.

A „Niza” esetében a humanisztikus iskolai oktatás keretei közt elsajátított propositiós verselési gyakorlat konvencionális tematikájú és formájú költeményeket eredményez (Szauder, 1970), amelyek tudatosan keresztezik a poétai román tematikáját. A kötetben olvasható darabok három egységgé szerveződve belső mikrociklusokat alkotnak: I. „A Hajnal”, „A Reggel”, „A Dél”, „Az este” és „Az Éjszaka”; II. „A Föld – mint éltető állat”, „A Víz”, „A Tűz” és „A Levegő”; III. „A Tavasz”, „A Nyár”, „Az Ősz” és „A Tél”. Szerkezetüket elemezve e piktúrák és szentenciák úgy épülnek fel, hogy egy valószínűleg korábban is létező iskolás elem újraírt változatához Ungvárnémeti finoman hozzáilleszti a szerelmi téma kapcsán megfogalmazódó mondanivalóját.

Ungvárnémeti poétai románjának nyitó darabja „Az első vadság” című szerzemény, amely a Nizával történő első találkozás élményét és a szerelmet kereső férfi félszűzességét mutatja be. A debreceni poéta műveire rájátszó reminiszcenciák fontos megjelenési változata a költő és kedvesének tudatos felidézése: az előbeszédben – mint láttuk – Csokonai követésével indokolja saját tematikáját, „A Poéta Szeretője” című versében pedig a példaképként megjelölt debreceni poéta múzsája név szerint is megjelenik. A szövegek közti konkrét kapcsolódások első bizonyítéka Csokonai harmadik („Első szerelem-ézés”) és Tóth László második („Az első feleszmélés”) költeménye, melyek rokokó környezetben a szeretett nő megtalálásának örömét ábrázolják. Lilla gyógyító ereje, a tavaszi újjászülető természet és a tél nyárszerű vonásai az egyik oldalon, bukolikus idill és Niza kellemeinek részletező leírása a másikon.

A könyörgő beszédhelyzet teremt összefüggést „Az Éjnek istenihez” és „A Hódolás” között: Csokonai kedveséért eseng, magányos szeretőként fordul a felsőbb hatalomhoz, Tóth László pedig Czitère istennőhöz imádkozik, aki a szíveket szerelmissé képes tenni. A „Lilla”-kötet „Az esztendő” IV. szakasza” című verse az egyes évszakokra jellemzőket egy-egy strófába sűrűsíti be: képei a szerelem ébredését, beteljesülését, búkat okozó természetét és Ámor tüzének kialvását festik le. Az imitált Csokonai-költemény a Nizában négy olyan egységre esik szét („A tavasz”, „A Nyár”, „Az Ősz”, „A Tél”), amelyek mindegyike önálló darab, valójában tehát jól szerkesztett piktúrák sorozatává török szét a másolt mondanivaló. „A Rózsabimbóhoz”, „Az Eleven rózsához” és a másik oldalról a „Niza a’ Virág” című darabok közötti rokonság egy ősi architextusnak, a virágmotívumoknak a tudatos és azonos módon

történi felhasználásában rejlik: Lilla eleven rózsaszálként fródik le, Niza pedig a virágénekekben használatos metaforák füzérszerű megjelenítésével, egyszerre rózsza, tulipán, viola és nárcisz. Ungvárnémeti imitációs törekvésének következő bizonyítéka egy címszerkezet változtatás nélküli átvételében mutatható ki: az egy sajátos szerelemvallást tartalmazó „Lillához” „A Szépp jó is legyen: Nizához” című zsengevel érintkeznek, bár utóbbi dal témáját tekintve módosuláson esik át, ugyanis virágénekszerű motívumaival, rokokó képei segítségével a nő testi szépségére utal. „Az álomhoz” és „Az alvó Lilla felett” Ungvárnémeti „Az Álom” című piketúrájával vethető össze: Csokonainál az álom szenvedést megszüntető voltáról esik szó, a Nizában pedig ugyancsak a szerelem elvesztése utáni állapotban az álom gyógyírként, a szív könnyebbé válásaként definiálódik. Csokonai a „Déli aggodalom”-ban a napszak piketúráját adja: a felforrósodott természet, a szomjas állatok és az arató képéről Lilla szerelmének a melegsége jut eszébe, Ungvárnémeti pedig „A Dél” című versében ugyanezt a tárgykört folytatja, mikor is a hervadó virágok és levelek mellett a szomjas pásztorra és nyájára utal részletezően. A „Hálaének a Vénus” Oltáránál” és az „Öröm ének Vénushoz” című himnuszok ugyancsak közelítenek egymáshoz, tudniillik mindkét szerző szavait Czitéréhez intézi, s hálát adva köszönetet mondanak a szerelmük elnyeréséért. A „Lillához, távollétemben” és

Ungvárnémeti Tóth László életműve mára a magyar irodalmi kánon perifériájára szorult: az alap- és középfokú oktatásban alig-alig említik nevét, szövegeinek kritikai igényű kiadása eddig sajnos nem készült még el, miként a róla szóló korszerű szemléletű, filológiai kérdéseket is megnyugtatóan tisztázó, a teljes életművet feltáró monográfiával is egészen 2001-ig adós maradt a modern irodalomtörténet-írás.

„A távol lévő Niza”, melyek a boldogtalan szerelmet bemutató harmadik könyvben találhatóak a ciklusokban, a szeretett nő eltávozása okán érzett fájdalmat boncolgatják, dermesztő képek segítségével, a halálra váró vak világra történő utalással a megfagyott érzelmek feletti fájdalomról beszélnek. Ugyanehhez a témához kapcsolódik a két „Szemrehányás”: míg Csokonai a harmadik rész második darabjában a boldogság állapotát csupán egy versszak erejéig idézi meg, s a továbbiakban bánatának részletező leírása következik, addig Tóth László záró könyvének elejére, azaz kulcspozícióba helyezi a költeményt, melyben egyébként Niza fájdalmas hűtlenségét és saját fogoly voltát részletezi. Ungvárnémeti „Andalgás”-át a szerelemről való lemondás gesztusa, játékos futamai, pergő ritmusa, a zord téma és

a vidám forma disszonanciája „A Reményhez” című zárókölteményhez kapcsolja. Az Ungvárnémeti könyvében szereplő „Esdeklés Niza után” felütését („Jövel tiszta szeretetem / Legelső Tárgya jövel.”: *Niza*, 71.) pedig külön ki kell emelni, ugyanis (a Lilla-kötetben egyébként nem szereplő) – „Magánossághoz” című verssel mutat szövegekői összefüggést. A kedvelt nő ábrázolásán túl egy Csokonai-költeményből származó intertextuális átvétellel a szerelem filozofikus tartalmára utal.

Az átvételek a szerkezeti felépítésben is megmutatkoznak, ugyanis a „Niza” hasonlóan a „Lilla”-hoz három könyvből épül fel, s a struktúra arányos voltára ügyelve, mindegyik részciklusban 15 költemény szerepel, amelyeket a szakaszok elé tóldott „A meg-nyerés”, „A bírás” és „Az el-vesztés” alcímek vezetnek be. Míg azonban Csokonai könyvét a variabilitás igénye tartja össze, addig Ungvárnémeti Tóth László esetében a változatosság elve helyett a lineáris témavezetés teszi egységessé a történetet.

Tanulságok

Ungvárnémeti Tóth László életműve mára a magyar irodalmi kánon perifériájára szorult: az alap- és középfokú oktatásban alig-alig említik nevét, szövegeinek kritikai igényű

nyú kiadása eleddig sajnos nem készült még el, miként a róla szóló korszerű szemléletű, filológiai kérdéseket is megnyugtatóan tisztázó, a teljes életművet feltáró monográfiával is egészen 2001-ig adós maradt a modern irodalomtörténet-írás. Az iskolai tananyagban Ungvárnémeti kapcsán a következő összefüggéseket kellene ismertté tenni: Tóth László egyrészt az 1810-es évek irodalmi és nyelvi mozgalmait leginkább vezérlő Kazinczy Ferenc szűk baráti-levelezési körébe tartozott, másrészt pedig szövegei a *Virág Benedek* és leginkább Berzsenyi Dániel nevével jellemezhető neoklasszika harmadik jelentős korpuszának látszanak. A „Niza”-ciklus fontossága pedig abban áll, hogy a korszak orális és írásos költészetéhez hasonlóan Csokonai sorai, metaforái, versszerkezési elvei és kötet-szerkezési mintái a költeményekben megjelennek.

A „Niza” nyomtatásos formát sajnálatos módon a mai napig nem nyert. Teljes, gondozott szövegű közzététele még várat magára, a szerzői életművet feldolgozó majdani kritikai kiadás, melynek elkészítése egyre szükségzerűbbnek látszik, Tóth László e korai kísérleteit is tartalmazni fogja. E közleménnyel, a versek részleges publikálásával a fenti hiányosságot igyekezünk részben pótolni. Az átirás során esetenként szolid emendációt alkalmaztunk: a másoló nyilvánvaló elírásait, figyelmetlenségeiből adódó hibáit korrigáltunk. A szövegben eszközölt javításokat lábjegyzetekben tüntettük fel.

A kéziratot Csikós Zsuzsa és Fáy Zoltán fedezte fel. Az anyaghoz *Klinda Mária* gyűjteménygondozó segítségével fértünk hozzá, a közlést *Fodor Péter* igazgató úr engedélyezte. Szíves közreműködésüket és tanácsaikat ezúton köszönjük.

Irodalom

- Archiv der Universität Wien (1752–1821): *Univ. Hauptmatrikel*. Mikrofilm M 11., továbbá Univ. Archiv Wien Med. 9. Nr. 5.
- Csikós Zsuzsanna – Fáy Zoltán (1994): Ungvárnémeti Tóth ismeretlen versei. In: *Főv. Ktár Évk.* Budapest, 19–25.
- Csikós Zsuzsanna – Fáy Zoltán (1996): Ungvárnémeti Tóth László pályakezdése. *Új Holnap*, 3. 10–15.
- Kazinczy Ferenc levelezése* (1901–1920). Az MTA Irodalomtörténeti Bizottsága megbízásából kiadja Váczy János. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Matriculae Universae Juventuti Ill[ustrissimae] Collegii District[us] Evang[elicae] Aug[ustanae] Conf[essionis] Eperies[ensis] Sub Lectoratu Andrae Mayer inchoatae et continuatae*. Particula prima Ab Anno 1803–1813. A számozatlan oldalú tanulói anyakönyvben Ladislaus Toth a 734-es szám alatt szerepel. *Protocollum togatum subsoribentium 1808*. K. e. I. 1. (Sárospatak)
- Protocollum Classificationis Medicorum, Chirurgorum, et Pharmaceutarum ab Anno 1814/1815 Annum 1817/1818*. (SOTE)
- Rákóczy Géza (1892): *Ungvárnémeti Tóth László élete és irodalmi munkássága*. Sopron.
- Szauer József (1970): Sentencia és pictura: A fiatal Csokonai verstípusairól. In: Szauer József: *Az estve és az álom*. Szépirodalmi Kiadó, Budapest. 234–272.
- Tóth Sándor Attila (2001): „Az istenesülés dicsősége”: *Ungvárnémeti Tóth László költői portréja*. Gradus ad Parnassum Kiadó, Szeged.
- Ungvárnémeti Tóth László (1808–1810): *Niza vagy is másképpen a' senge szerelem dalokban*. Sárospatak.
- Ungvárnémeti Tóth László (1816): *Versei*. Trattner János Tamás betűivel, Pesten.
- Ungvárnémeti Tóth László (1818): *Görög versei, Magyar tolmácsolattal*. Trattner János Tamás betűivel, Pesten.
- Weöres Sándor (1943): *Egy ismeretlen nagy magyar költő: Ungvárnémeti Tóth László (1788–1820)*. Diárium, 27–32.

Melléklet

Ungvárnémeti Tóth László *Niza vagy is másképpen a' senge szerelem dalokban* című ciklusának betűhív átirata (részletek). Átirta: Jankovits László és Merényi Annamária. (Lásd a következő oldalakon!)

1. Az első Vadság

Nem társalkodtam az úgy nevezett
Ékes világgal
Olyan össze szövethetett
Bizonyossággal
5 Hogy ki tudtam volna nézni szemes
sok fortélyait
Mellyekkel eszközöli nemes
Fel tett tzellyait
Tsak azt se tudtam mi a szándéka
10 mesterségébe
Minthogy be nem láthaték a'
Mások szívébe
Szilaj voltam, s vad mint a járomba
A tinó elől,
15 Tudatlanka és goromba
Az olyan felől.
Ha osztán Nizával beszélhettem
A' szóm fel akadt
Úgy hogy akármit kezdtem
20 tsak félbe szakadt
Olyan sebesen ütött az erem
Mint a' gondolat
Ah Czitere most esmérem
mi az indulat
25 Vérem kiöntvén úgy el borúlta
Egész képemet
Hogy ez maga el árulta
Forró tüzetem
Igy volt velem ez a' gyöngy szüzetske
30 Ha meg pillantott
Mint a' meg ijedt vad ketske
Úgy el illantott
Ő leg kissebre is majd elretten
Oly igen félénk
35 Igy volt sok ideig ketten
Nem is beszélénk
Mikor pedig töllem már el mene:
Ez a' tűz jele!
Bezzeg tudtam mit kellene
40 Szollani vele
Akkor bosszonkodtam osztán nagyon
A rosz eszemre
Hogy oly kevés gondja vagyon
A' szerelemre.

2. Az első feles-mélés

Nem kellesz nem – töllem hidd el
El ülhetz keserveiddel
En tölled keveset félek
S véled nem tserélek.
5 Hát még meg is tsokolly! Szégyen
Hogy egy Lyánka így tégyen
Ne bántsd te engem szüntelen
mért vagy olyan szemtelen
ugyan még is inderkedel
10 Mit katingatz a' szemeddel
már én így tenni restelnék
Bár töllem is ki telnék.
óh, be roszt humorba huzott
Az a Lyánka az átkozott
15 Miért tesz mindég úgy velem

Tudja hogy nem szivelem
Majd én magam hozza tészem
Van talán már annyi eszem
Lyánhoz ereszkedni nagyon
20 Férfi rang ellen nagyon.
Ilyen kevélyen beszéltem
Mig természet szerint éltem
Tsak az együgyűség szava
Lévén lelkem fő java.
25 De hogy osztán nevedkedvén
Bámúlnék a' mások kedvén
'S fel találnám azt az okot
Mellyen épülni szokott
Magam is szemesebb lettem
30 'S már izelgetni kezdtem
Mellyik Lyán szépp mellyik tsúnya
Mellyik friss mellyik tsúnya.
Megyek egyszer a' berekre
Rá unván az emberekre
35 'S minthogy változásba estem
Csendes helyet kerestem
Nagyon sűrű volt a' berek
'S a' magas terepély tserék
Setéttye szőnyeg helyeibe
40 Völt a' nap ellenébe
Itt egy pázsit gyepre dülök
'S gondolatimba merülök
Egy ezüst szín patak mellett
De nekem a' se kellett
45 Hogy a' szél körültem játszott
Az is borzasztónak látszott
'S eszközölé az egész tájjék
Hogy szívem jobban fájjék
Ilyen andalgásim között
50 a mint szívem meg ütözött
S habzó elmémnek fekete
Volna minden képzete
Fel vetem egyszer a' szemem
Hát ó tsak minden tetemem
55 Olly egyszer meg rázkodá
A mint át nezttem oda
Oda a hol a' hárs megett
Egy Lyánka lépdegett
Olyan volt a' képe szája
60 Mint a' Sáron rosája
Hát az a' szépp kis termete
Mint a' gyenge nád tsemete
Bájolt minden pillantása
Lépése s mosolygása
65 Ekkor érzettem meg elől
Hogy tűz van szívemen belől
'S mint más allati szerzetek
En is tsak úgy szeretek.

3. A Hodolás

Gyöztél tsak ugyan Czitere
Gyöztél nagyon
Már velem is szívem ellenére
több rabod vagyon
5 Vétettem.
Hogy magamat el replettem
Enyim a' hiba

De hatalmad titkaiba
 Be nem nezhettem
 10 Szörnyű goromba vak merő
 'S kevély voltam
 Hogy mihelyt próbált a' szent erő
 Meg nem hódoltam
 Kegyelem
 15 Meg vallom hogy a' szerelem
 Istennéjének
 Tartoznak Ifjak és vének
 parantsóly velem
 Kész vagyok már meg fogadni
 20 Minden szavad
 Reménylven hogy úgy kedvet fog adni
 meg ígért javad
 De kérem
 Hogy ha azt az időt érem
 25 Adj jó hivet
 A ki költsönözzön szívet
 'S adja meg bérem.

7. A poéta Szeretője

Bóldog az a Lyán a' ki
 Poéta szeretőt talál
 Mert azt so sem ragadja ki
 Emlékezetből a' halál.
 5 A' Lidia és Glitzéra
 Kloé s Korinna nevének
 Örök életet íger a'
 Roflok irt szerelem ének
 Át úszsza Lilla is, az a'
 10 bóldog – a' Léthe hajjait
 'S élni fog míg tsak a' Haza
 Danolgatja Csokonait. –
 De bóldog még ezenkivel
 Azért is hogy a' szent tűznek
 15 Ereje itt meg nem hivel
 'S nints semmi baja a' szűznek
 Mert a' Gráziák ő neki
 Mint Amor is és Czitere
 Kedvességért – menedéke
 20 'S ügyelnek a' szerelmére
 Ha gyalázattal keverte
 A gonosz nyelv betsülletek
 az Istenek ezerszerte
 Allanak boszszút érettek
 25 Ha maga fest a' poéta
 azt tartom hogy így is talan
 nem tartja irott képét a'
 Le rajzolt frizér asztalan
 ilyen gyönyörű elete
 30 Lehet az olly Leánykának
 a' kinek szépp viselete
 Meg tettsett a' poetának
 Lasd Niza ha szereteted
 Közleni akarod velem
 35 Életedet így töltheted
 'S én is bóldogságom lelem.

11. A Dél

Konyúlnak a' fa Levelek
 Kí izzadvan nedveket

'S a' friss nap nyugoti szelek
 Nem talalyák kedveket.
 5 Hervadnak a' szépp ibolyák
 Lankadnak a' Nártzisok
 'S várják hogy majd meg lotsolyák
 Az egi Canalisok
 Alelnak minden Virágok
 10 Dülnek gyenge kelyheik
 El telvén Ifjúsagok
 'S nevekedven terheik
 Már a' pásztor is a' bűja
 Nap hevét nem szenvedí
 15 'S tsak a sürrü fenyvest bűjja
 A' hol magat be fedi.
 Folyora vagyon szüksége
 Az tikkadott nyájnak
 20 Mert ki szaradott a' gége
 'S a' gyenge inak fajnak
 Árnyéket keresnek a' sok
 Nyughatatlanságokat
 El szenvedt szegény útasok
 25 Ki pihenni magokat
 Jere Te is Niza vélem
 Leszsz egy árnyékos helyünk
 'S majd a' hol legjobbnak vélem
 Le hajthattuk a' fejünk.
 30 Itt a' legszebbnek találom
 Ide üly drága Lélek
 'S míg ránk jön is az álom
 Majd szépeket mesélek.

14. Nartzishoz

nyisd meg Nártzis Zefir előtt
 nyisd meg gyenge kebeled
 Szerelmedtől ne tiltsd el őt
 Hagyd kátzérozdni veled.
 5 Emlkezvén elébbeni
 Húségtelenségedre
 Mellyért az erdők istene
 Esküdtek ellenedre
 Hogy őket mint érzeketlen
 10 Ifjú meg vetetted
 Mídon ki beszélhetetlen
 Módon egtek éretted
 Fogad el hát édes Nartzis
 Zefired bálvanjait
 15 'S enged meg néki, hogy rád is
 Hintse mézes csókjait
 Majd mikor Ti költsönözött
 Édes Szerelmeitek
 Nyájas enyelgések között
 20 Egy massal el végzitek
 En téged Nartziskám egyre (1)
 több bimbóra hajlani
 Kezdő virágokkal egybe
 Le foglak szakasztani.
 25 És mint tiszta szeretetem
 heves indúllatjának
 Zalogát adtak életem
 Edes véd–angyalának.
 A ki is mídon Tégedet
 30 A mejjehez tenne ki

El beszélvén életedet:
Ádd hozzá azt is neki
Hogy te is olly negédesen
Fényllettél hajdanába
35 Ifjúságod' édesenn
Pirosló hajnalaba
Míg Echó s több más Istenek
Nem égtek úgy éretted
Hogy még gyászossa is tennék
40 Allapotod 's életed
meg bajolván 's kéréseket
Tellyesitvén Czitere
Csak azért hogy szerelmeket
Meg veted ellenére
45 Mikor már így egész élted
Változandó sorsait
Hathatossan le beszelted
Vigyázd Kép vonásait
'S ha nagy gondoloba esett
50 Vagy szívesen sohajta
Vagy más akármí keveset
Láthatni jó jelt rajta
Intsd meg hogy ha nem akarja
Az illy gyászos esetet
55 Hozzám szíve szája karja
Mutasson szeretetet.

16. Öröm ének Vénushoz

Úgy van böltsen tselekedtél
Hogy előbb rajtam ejtettél
Sebet Czitere
És osztán hiv szereteted
5 Nyilait akkor lövted
Nizám szívére
Érzem már hogy az Isteni
Tanatsokat meg sérteni
Szörnyű nagy vétek.
10 mellyért ez az igeretem
Hogy a' mint tsak kerülhetem
Tobbé nem vétek.
Most tudom már hogy mi végett
Atdad a' nagyobb szépséget
15 A' Leánykának
Azt akarván hogy ő néki
Olly vedelem tartaléki
Mindég vólnának. –
A' mellyek szüzességének
20 Örző angyali lennének
Az erő helyett
Meg pedig olly hathatóságok
Hogy neki nagyok s tudóságok
Hajtsanak fejet.
25 Most tehát már óh Szerelem
nagy Istenneje tisztelem
Királyi széked
Fogadom hogy a' penteket
'S Aprilisi ünnepeket
30 Meg ülöm néked
A' kis szárnyas gyermeknek
Pedig mindjárt rósát szednek
Jó Barátaim
'S meg fűzöm a' koszorúkat

35 Csak ne lássanak több búkat
Elet napjaim.

23. Niza a' Virág

Tele Rosával a' Kertem
Drága Kints
De miólta meg esmertem
Személyedet
5 S látlak Tegedet
Kedvem a' Rósahez nints
Van nékem szépp Tulipányom
Sok féle
De már egyszer mind ki hanyom
10 Vagy pedig az
Csak ugyan igaz
Hogy nem gondolok véle.
Termett a' kertbe most is sok
Virágom
15 Perpetuelleim Nartzisok
Szépp violák
mert jól lotsolák
'S nints benne mulattságom.
Te vagy az én rósa szálam
20 Egyedül
Csak perpetua is nállam
Lennél kintsem
Mert szerentsém
Máskint egészen ledül

29. A Szépp jó is legyen

Nizához
Szerentsétlen az a' Virág
Amellyet a' hernyó ki rág
Még ki nyílása előtt
Mert bár milyen buján hajta
5 Ha már csorba esett rajta
Nem nezzük örömmel őt.
Meg szün kedves lenni nállunk
Ha benne illy kárt találunk
A Sáróni Róaszál
10 A Hárlemi Tulipánnak
Mellyet mindenek kívánnak
Érdem betsi alá szál
Nem kell nem tetszik sehol a'
Leg szebb Hiaizint viola
15 Ha már fergesek belől
Meg vettetik a' szépp Nartzis
Bár akár melly kedves vólt is
Szine és szaga elől.
Te is óh Eden kertebe
20 Számomra termett kis Hébe
Virág vagy mások között
Zefir ült fel karjaidra
nektárt pedig ajakidra
Maga Vénus öntözött
25 Szivem leg belsőbb rejtekén
Le rajzolva visellek én
Tegedet drága Lélek
Nékem a' Te szépp beszédes
Csokra termet szátskád édes
30 Tölled függ az hogy élek.
Szemed bájos pillanása

Mint a' meny-tűz villámása
 El futja csontjaimat
 Nyajas kátzárságod pedig
 35 Csak nem egész tettzésedig
 Hordja indulatimat
 Látod így szerettek téged
 Illy bálvány a Te szépséged
 Elottem óh Kedvesem
 40 Nálad nélkül minek éltem
 Midőn a' mit tsak reméltem
 Mind te benned keresem.
 Úgy van de ha roszszá lennél
 Sokkal nagyobb volna ennél
 45 A kedvnél az unalom
 Űznélek a' mint illenek
 Úgy hogy rád se tekintének
 Szépp szemekkel angyalom
 De hogy illy dolog ne essen
 50 Ha rám ügyelsz hűségessen
 Könnyen el kerülheted
 Szívesen szeretem szíved
 Tsak Te is mutasd meg Hived
 Eránt hiv szereteted.

31. Szemrehányás

Niza Niza kedves Nizám
 Magadat tsak reád bizám
 Még is Te mint hitiszeget
 nem tettél nékem eleget
 5 Te hagytál el nem én Teged
 Te hagytad el a' hűséget
 De bár így bántál is velem
 Nállam kész az engedelem
 Csak egyedül most is ezen
 10 Történet esik nehezen
 Hogy forró szerelmem mellett
 Tölled el szakadnom kellett
 Azért boszorkodom reád
 Hogy a' Sors nem örökre ád
 15 A minn pedig ha szeretnél
 Igen könnyen segíthetnél
 Mert ha úgy akarnád magad
 Semmi töllem ki nem ragad
 Te fogtad meg a szívemet (2)
 20 Még is el hagysz é engemet.
 Tied az az erőss kötél
 A mellyel (3) magadhoz kötél
 Én foglyod vagyok és rabod
 Te pedig a törvényt szabod
 25 Edjik erő huzó erőd
 De a másik viszsza verőd
 Amaz von az élet fele
 Ezzel a' sirba löksz bele
 Innen szármázik osztán a'
 30 Hogy tsak kesergem utánna
 Mint a' nap körül a' magok
 Uttyokat futó csillagok
 Most hivsz majd ismét el lököl
 Most meg jelensz majd el szököl
 35 S ha kinnaimat örülted
 Bezzeg érzem már körülted
 De semmi vége lesz ennek

Ha tettemim meg pihennek
 Nállam készen a' botsánat
 40 De Téged el fog a' bánat.

35. A távol lévő Niza
 Óh melly boldog az a' faja
 a plánták országának
 Melly párjait nyálja falja
 'S meg nyerheti magának
 'SMég akkor is mikor kényne
 'S kedve szerint ő néki
 a természet bölcs törvényne
 azokat nem tenné ki
 Ra bizz Zefire magát
 10 Es szerelem titkait
 Közli véle izét szagát
 'S nektározott csókjait
 A' pedig mind menet jövet
 15 Suttogván szerelmeket
 Le rakja mint igaz követ
 A' rá bizott kintseket.
 'S e' kint a' szerelmes párok
 Bár tavoly ha légyenek
 20 Szerelmekbe semmi károk
 'S akadályok nintsenek
 Ha tudnám én is angyalom
 Csókjaim e' mostani
 Allapotban óh fajdalom
 25 Hozzad útasítani.
 Melly szerentsésnek 's boldognak
 Tartanám úgy életem
 Masok akármit lotsognak
 Örömmel ki nevetem
 30 Úgy volna de még magamat
 Kell elől ki nevetni
 Mert nem lehet Csillagomat
 Meszsziről így szeretni.
 Minket a' föld vég határi
 35 El szórtak igen nagyon.
 Nállatok meg a' mi nyári
 Napjainkon tél vagyon,
 Úgy van én szüntelen égek
 'S nem is vagyok idegen
 40 Benned az erzékenysegek
 Meg fagytak a' hidegen
 Jőjj viszsza még egyszer a' mi
 Földünkre mig itt lakom
 Mindent el követek a' mi
 45 meg hevit gyöngy alakom.
 Addig is mig ide érnél (4)
 Ne ejts rajtam több sebet
 Nállam tiszta nemes vérnél
 Nem találhatsz egyebet.

39. Esdeklés

Niza után
 Jövel tiszta szeretetem
 Legelső Tárgya jövel
 Vigasztald meg bús életem
 Azzal a' szent erővel
 5 A melly szemed forgásában
 Szépp szátskádk mosolygásában

S a' sireni hanghoz nagyon
Vető szavadban vagyok.
Tied Nizám az a' természet
10 Tied az a' tiszta szív
A' melly olly erővel termett
Hőgy mindet magához szív
'S engem is a' többek között
Kedvesem úgy le kötözött
15 Hogy most is távol léttébe
Vondogál szerelmébe.
Te vagy Te nízám az a' kis
Újj Grátzia növény
A kit bár nem láthatlak is
20 Peldázlak mások nevéen
Most mondlak Aglaiának
Majd egy Sáróni Rosának
Mind ebből tsak a' jövén ki
Hogy nints nállad szebb senki.

41. Az Álom

Édes Álom
Szivem ama
Leghathatosabb balsama
Melyben egyedül találom
5 csendes nyugalom
Ha Fajdalmam
fel heviti Hevem
'S érzi Szivem
A kegyes ég
10 Azért hogy a'
Szivnek hamar az el fagya
Lennél veztére könnyebség
Tsak Tégedet hagyott
bár a' fagyott
15 Halál követtye vagy
Szülötte vagy
Jöjj légy velem
Fogd szememet
Mert még éltembe el temet
20 Az az átkozott szerelem
Csak nállad találom
Édes Álom
Nyugtom csendességem
'S reménységem
25 Ébbren lévén
Csak jajgatok
'S dühödnek az indulatok
Éltem hajótska révén
Kinoz a' szerelem

30 Légy hát velem
Mert élvén el temet
Fogd Szememet
Nem bánom ha
Bár végtére – !!
35 Ha lelkeim illy sorsot ére
'S Testi erőm bádjat 's lomha
Csak nállad találom
Édes Álom
szivem könnyebségét
40 'S kinom végét. –

45. A Maganossághoz

Édes maganosság Te a' drága
'S magokkal hiven meg élégedett
Szivek barátnéja 's bölcsősága
Fel kereslek egy kitsint Tégedet
5 Örömet társalkodnak Te véled
Mindenféle tanulni szeretők
Mert tűzők általad nagyon éled
'S tölled kapnak tiszta képzetet
Szeret a' nemes szív meg pihenni
10 A Te nyajas csendes kebledbe
Mivel azt felséges és isteni
Érzésekkel tsak Te töltheted be.
Egyedül a' bájós szeretetnek
rabjai kerülnek figyelmedet.
15 A kik magokkal sem egyezhetnek
Vagy a' kiket a' sors reá szedte.
Már én is borzadok tölled nagyon
Ambár még se vetlek örökre meg
Mert rajtam igen nagy teher vagyok
20 'S kinnyában a' szivem szintűgy remeg
most hát magam tsak a jó barátok
Enyelgő számai közzé veszem
És hozzám semmi bút nem botsatok
hogy el vonnyam Tárgyátul az eszem.
25 Majd ha el felejttem azt a' kemény
'S könyörületlen vólt Szerelmesem
Vagy ismét mosolyog rám a' remény
Csendesseged ismét fel keresem.
Maradjatok el már óh Gyilkosok
30 Niza Czitére és a' Szerelem
Többé útánnatok nem kapdosok
Ha illy kegyetlenül bantok velem.
Myrtus Koszorúmat szejjel tépem
'S az Amor nyilait öszve töröm
35 Ha el hagyott az én drága szépem
'S el bukott töllem az edes öröm.

Jegyzet (a mellékletéhez)

- (1) A másoló a sorvégen az egybe szót írta, a szövegrész értelme kívánta meg a javítást.
- (2) A kéziratban a sorzáró szó az áthúzásos javítás miatt nehezen olvasható: a másoló a Szememet kifejezést Szivemet-re írta át.
- (3) A másolatban A mellyhez szó olvasható, a szövegrész értelme kívánta meg a javítást.
- (4) A sorzáró szó nehezen olvasható: vélhetően érnék, érnél- alakra javítva.